

Forsikring mod Arbejdsløshed.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 15. Januar 1903.

Af

Harald Westergaard.

Der er ikke mange Spørgsmaal, der i de senere Aar har sat saa mange Sind i Bevægelse som Spørgsmaalet om Arbejdsløshed. Aar efter Aar har dette Problem hængt over Samfundet som en mørk Sky. Man kan søge at snakke sig derfra, som det skete i den tyske Rigsdag i afvigte Efteraar, da en stor Del af Forhandlingerne kom til at dreje sig om Toldfrihed paa Kaviar og Champignons, men Spørgsmaalet kommer igen med stedse mere højtalende Krav paa en Løsning. Det turde være, at Fattigdommen har været nok saa stor i ældre Tider, det er saaledes ikke utænkeligt, at den Del af Befolkningen i Danmark, som i det 18. Aarhundrede manglede Erhverv, var forholdsvis lige saa stor som nu. Der klages i den Tids Litteratur over det uhyre Antal Tiggere. Folketællingen 1787 har et paafaldende stort Antal »Fattige«, og Svendevandringerne i hine Dage har næppe altid været helt lystelige. Men til Gengæld var Arbejdsløsheden i Regelen vistnok langt mere spredt end nu,

medens den i vor Tids tætte Industriebefolkning med dens store Arbejdsdeling kan optræde som en voldsom Pestsygdom, der med ét Slag rammer en stor Del af Befolkningen med Nød og Elendighed. Efter de Oplysninger, der ere indkomne til det af Folketinget den 9. Jan. 1902 nedsatte Udvalg til Behandling af Forslaget om Understøttelse af Arbejdsløse, var i de danske Fagforeninger i Januar 1902 hvert sjette Medlem i Industrifagene uden Arbejde, blandt Arbejdsmændene hvert tredje Medlem, og i Byggefagene ikke langt fra Halvdelen. Stort bedre var Tilstanden ikke i den forudgaaende November Maaned; 30 pCt. af Arbejdsmændene, 13 pCt. af Industriarbejderne og 31 pCt. af Bygningsfagenes Arbejdere gik dengang ledige. Det kan vel antages, at Nøden blandt de uorganiserede Arbejdere har været mindst lige saa stor. Under saadanne Forhold kan det ikke nægtes, at her er en Opgave af vidtrækkende Betydning, og Opgavens Storhed er maaske ogsaa den bedste Forklaring af den Kendsgerning, at de mange velmenende Forsøg paa at finde en Løsning hidtil ikke har ført til noget afgørende Resultat.

Naar der er Tale om Forsikring mod Arbejdsløshed, saa befinder man sig paa en vis Maade paa samme Standpunkt, som da i det 18. Aarhundrede Livsforsikringen begyndte at tage Fart. Saa lidt eller saa meget som man vidste dengang om Dødeligheden, véd man ogsaa nu om Arbejdsløsheden, og Parallelen kan føres videre endnu, forsaavidt som dengang Epidemier af forskellig Art hvert Øjeblik truede Menneskeslægten, ligesom nu i det økonomiske Liv den jævne fredelige Tilstand idelig trues af Arbejdsløshed en masse. Men

naar man i hine Tider dristede sig til at tage Livsforsikringen op, uagtet den i mange besindige Menneskers Øjne stod som Hasard, saa kunde der vel være Grund til nu at overveje, hvad Samfundet kan gøre ligeoverfor det moderne økonomiske Livs Pestsygdом.

Det lidet, man véd om Arbejdsløshedens Statistik, grupperer sig i Hovedsagen om Fagforeningsstatistiken og de store Arbejdsløshedstællinger i 1895 i det tyske Rige, i Tilslutning til Erhvervs-tællingen 14. Juni og Folketællingen 2. Decbr.*). Disse sidste Tællinger ere ikke uden Mangler. Man kan ikke sondre mellem de egentlig arbejdsløse og de arbejdssky, og der var adskillige Tilfælde, hvor en Person opgav sig som arbejdsløs uden at være det, f. Eks. naar en Pige havde opsagt sit Arbejde for at gifte sig. En nærmere Undersøgelse i forskellige Byer udviste, at Fejlene kunde være store nok; i Berlin viste det sig, at 12 pCt. af alle de opgivne Arbejdsløshedstilfælde burde vrages, i Hamburg var det 15 pCt., i Stuttgart endogsaa 31. Paa den anden Side var der ogsaa en Del, som ikke opgav sig som arbejdsløse, men i Virkeligheden var det. Det antages dog, at denne sidste Fejlkilde var af mindre Betydning. En Mangel ved Materialet er, at man ikke fik en tilstrækkelig skarp Skillelinje mellem Syge og Arbejdsløse. Man spurgte nemlig, om den paagældende var arbejdsløs paa Grund af forbigaaende Mangel paa Arbejdsevne (ausser Arbeit

*) Se navnlig: Statistik des Deutschen Reiches. Neue Folge, Bd. 111 (1899). (Die berufliche und soziale Gliederung des Deutschen Volkes, p. 245 ff.) og Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reiches, Jahrgang 1896, Ergänzung zum 4. H. (Die beschäftigungslosen Arbeitnehmer im Deutschen Reich).

wegen vorübergehender Arbeitsunfähigkeit). Dette Spørgsmaal maa besvares med Ja af alle Syge, men det vil maaske ogsaa besvares saaledes af den, der forgæves søger Arbejde efter at være bleven rask. I Bearbejdelsen af Materialet er denne Gruppe af Syge iøvrigt ikke tilstrækkelig sondret ud fra de andre, saaledes ikke ved Aldersgrupperingen. — En Mangel laa endelig i de to Iagttagelsesdages rent tilfældige Præg. 2. December 1895 var der saaledes endnu en hel Del Byggearbejde i Gang, som standsede senere hen paa Vinteren.

Med alle disse Forbehold vil det dog imidlertid have sin store Interesse at lære Hovedresultaterne af dette Eksperiment at kende. Alt i alt taltes i Juni 299,000, i December 771,000 Personer uden Arbejde, deraf henholdsvis 120,000 og 217,000 paa Grund af Sygdom, saa at de i egentlig Forstand arbejdsløse udgjorde et Antal af 179,000 og 554,000. De arbejdsføre Personer uden Arbejde udgjorde i Juni 11 pro mille af Arbejderne, i December 34 (for Kvindernes Vedkommende henholdsvis 8 og 27, for Mændenes 13 og 38). I Landbruget var Sommerarbejdsløsheden rent forsvindende, nemlig 3 p. m., men Tallet var i Decbr. naaet op til 28 p. m., i Handel og Omsætning var det 18 og 28 p. m., i Industrien 15 og 42. Visse Erhvervsgrupper vare saa temmelig uberørte af Aarstiden, saaledes den kemiske Industri, Papirfabrikationen og Tekstilindustrien; til Gengæld var Aarstidernes Indflydelse saa meget kendeligere for Bygningsfagene, hvor Vinterarbejdsløsheden naaede op til 126 p. m.; Personer uden nærmere angivet Erhverv havde endogsaa i Decbr. 182 p. m. Arbejdsløse.

Ser man bort fra dem, for hvem Oplysning om Varigheden af Arbejdsløsheden manglede, kommer man til det Resultat, at ved de to Tællinger henholdsvis 18 og 8 pCt. af Tilfældene havde været over 3 Maaneder, saa at de var ved at faa en kronisk Karakter; dette betyder atter, at 2 p. m. af Arbejderne om Sommeren og henad 3 om Vinteren havde været arbejdsløse i mindst et Fjerdingaar. Iøvrigt kommer der selvfølgelig en Del friske Tilfælde til i Løbet af Efteraaret, saa at Arbejdsløshedens Gennemsnitsvarighed var mindre ved Vintertællingen. I Juni havde 14 pCt. af Tilfældene været under en Uge, 27 pCt. 1 til 2 Uger og 14 pCt. 2—4 Uger; ved Vintertællingen var de tilsvarende Tal 17, 30 og 19. Muligvis ere Tallene for den første Uge for lave.

Den bekendte Statistiker R. Böckh, der forestaar Berlinerstatistiken, satte en særlig Undersøgelse i Gang for at faa Rede paa, naar de arbejdsløse, der vare talte i Berlin ved Sommertællingen, igen fik Arbejde.*) Denne Undersøgelse havde selvfølgelig sine Vanskeligheder, og man maa vogte sig vel for at tillægge dens Resultater en for vidtstrakt Betydning, men de er dog ikke uden Interesse. Af 100 raske arbejdsløse Mænd vilde der efter disse Beregninger være 76 tilbage efter 4 Ugers Forløb, 59 efter 8 og 41 efter 12 Uger. Efter et halvt Aars Forløb vilde der endnu være 12 tilbage, et Antal, som i det følgende Halvaar vilde synke til 5—6. Denne Rest er de kronisk Arbejdsløse, som det overhovedet vilde være vanskeligt at gøre noget for ved en eventuel Arbejdsløshedsforsikring.

*) Se særlig: Statistisches Jahrbuch der Stadt Berlin, XXIII. 1898. S. 581 ff.

I Berlin var iøvrigt Sommerarbejdsløsheden 4 Gange saa stor som i hele Riget, Vinterarbejdsløsheden dobbelt saa stor. Endnu værre var iøvrigt Tilstanden i Hamburg, særlig efter Sommertællingen at dømme; overhovedet var Storbyerne for en stor Del langt værre stillede end de mindre Byer.

En ejendommelig Undersøgelse er i Anledning af Tællingen 2. Decbr. 1895 foretaget i Stuttgart*), idet man efterforskede de enkelte Arbejdsløses Fortid. Resultatet var, at 5 pCt. havde været straffede for Landstrygeri, gennemsnitlig 3—4 Gange; bortser man fra disse, der maaske kun med Urette betegnes som arbejdssky, men vel i hvert Fald nærmest maa henregnes under Gruppen af kronisk Arbejdsløse, vil man finde, at Hovedmassen af de Arbejdsløse staar hæderligt ligeoverfor Almenbefolkningen, med knap 1 pCt. straffede. Det er vel værd at mærke sig denne Kendsgerning.

Hvad Alderen angaar, er de tyske Tal ikke synderlig klare, da man i Regelen ikke kan holde Sygdomstilfældene ude. Med Udgangspunkt i de berlin-ske Tal synes det dog, at Arbejdsløsheden er noget voksende med Alderen, efter at en Sturm- und Drang-Periode i Tyverne med hyppig Pladsveksel er overstaaet. Dette Resultat stemmer ikke ilde med danske Erfaringer for Snedkere og Smede. De ældre Svende blive ganske vist sjeldnere arbejdsløse; men deres Arbejdsløshed varer til Gengæld længere end de unges. En ung Mand vil maaske være forholdsvis rask til at

*) Kettich: Die Ergebnisse der Arbeitslosenstatistik im Dezember 1895. Württembergische Jahrbücher für Statistik und Landeskunde 1896. 4.

forlade sin Plads, men kommer da i Regelen hurtig i Arbejde igen. Arbejderne under 25 Aar havde et ret betydeligt Antal Dage uden Arbejde, hvilket gælder, selv om man fradrager den Tid, Værnepligten kræver; hos den modne kraftige Mand synker det aarlige Antal Dage uden Arbejde til et Minimum, og Tallet stiger saa igen, alt som Alderen gør sin Indflydelse gældende.*) Men i hvert Fald er denne Stigning efter Alder i Arbejdsløshedens Hyppighed ikke stor nok til paa det foreløbige Stadium, hvorpaa man endnu befinder sig, at kræve særlige Aldersberegninger ved en eventuel Præmietarif for Forsikring mod Arbejdsløshed; de afgørende Uligheder ligge aabenbart i Erhvervsklasserne og ikke i Aldersklasserne.

Ogsaa i Schweiz har man søgt at tælle de Arbejdsløse. Saaledes har man i en Del Vintre i Zürich søgt at finde Antallet og Varigheden af Arbejdsløshedstilfælde. De vundne Resultater antages at være under Virkeligheden. I de 4 Vintre 1892—95 og 1900—1901 var efter disse Tal Antallet af tabte Arbejdsdage (Søndagene ikke medregnede) for hver Arbejder 2,4 i Gennemsnit. Daglejere og Byggearbejdere mistede omtrent 4 Dage i Gennemsnit, Metalarbejdere godt 2, Arbejdere i Beklædningsindustrien godt 1. I Gennemsnit faldt der paa hver Arbejdsløs 66 Dage.**)

*) Jfr. J. K. Lindbergs Undersøgelser i Beretning over Dansk Smede- og Maskinarbejder-Forbunds Virksomhed i Aarene 1897—98, Kbhvn. 1898, og Aage Sørensen: Statistik over Løn- og Arbejdsforhold i Snedkerfaget for Aaret 1896. Udgivet af Snedkerforbundet i Danmark. Kbhvn. 1898.

**) Greulich: Arbeitslosen-Unterstützung und Arbeitsnachweis. Bericht an das Schweiz. Industriedepartement vom Schweizerischen Arbeitersekretariat. Zürich 1901. S. 78 f.

Af alt det foregaaende vil man se, hvilke umaadelige Svingninger der kan være i Arbejdsløshedstallene. Det er vanskeligt at finde et eneste fast Punkt i denne Mangfoldighed. Selv indenfor et bestemt Fag svinge Tallene ganske overordentligt. Saaledes iblandt de engelske Engineers, hvis Statistik meddeles uddragsvis i de aarlige Abstracts of Labour Statistics. I de 7 Aar 1889—95 svinger det gennemsnitlige Antal Dage, som de arbejdsløse i Manchester og Leeds Districts of the Amalgamated Society of Engineers tabte, mellem 30 og 118. For Perioden som Helhed gik for hvert Medlem omtrent 3 Arbejdsuger tabt om Aaret, i 1890 var det kun 6,4 Dage, i 1893 derimod 31,1, og tilsvarende Uligheder synes man ogsaa at kunne konstatere i andre Fag. Ikke heller kan man gøre Regning paa, at Fordelingen efter Aarstiderne skal have noget fast Præg. Efter Statistiken over Arbejdsløsheden blandt engelske Fagforeningsmedlemmer, hvis Foreninger give Arbejdsløshedsunderstøttelse, er Vinteren noget strengere end Sommeren. I Juni Maaned var efter Gennemsnit for de 14 Aar 1888—1901 36 p. m. af Fagforeningsmedlemmerne i kortere eller længere Tid arbejdsløse, i Januar derimod 49; dette er Maksimum og Minimum. Men i 1890 var der mindre Arbejdsløshed i Januar end i Juni (14 og 19 p. m). Arbejdsløsheden tiltog efterhaanden og naaede under uregelmæssige Bevægelser sit Maksimum i December det følgende Aar. De store Svingninger i Konjunkturerne bryde altsaa igennem Saisonens Indflydelse og udvisker den aarlige periodiske Bevægelse. Men disse Svingninger have atter et forskelligt Præg i de forskellige Lande. Saaledes var i England i Bogtrykker- og Bogbinderfagene

Aarene 1892—98 ikke paafaldende forskellige, forsaavidt det ugunstigste Aar (1894) havde en halvhundrede Procent større Arbejdsløshed end det gunstigste (1898). I Danmark var iblandt Typografer (jfr. Typograf-Tidende April 1900) ganske vist 1898 det gunstigste Aar i den nævnte Periode, men 1892 og ikke 1894 var det ugunstigste, med den 4-dobbelte Arbejdsløshed af, hvad der kunde iagttages i 1898; og samtidig med, at det danske Boghaandværk saaledes er store Svingninger undergivet, synes dette Fag i England ogsaa i den Henseende at have en Fordel, at det maanedlige Antal Arbejdsløshedstilfælde er forholdsvis langt ringere derovre end i vort Land; om muligvis de enkelte Arbejdsløshedstilfælde derovre har en længere Varighed, maa staa hen. Paa intet Punkt kan man saaledes endnu faa System i Erfaringerne; det er ikke som ved Dødelighedsstatistiken, hvor man dog tildels begynder at kunne optrække faste Linjer; hvert Land, hvert Fag og hvert Aar har i Arbejdsløshedsstatistiken sit Særpræg, man kan ikke uden med den allerstørste Forsigtighed overføre Erfaringer fra det ene Sted til det andet; hvert Sted maa man bygge paa sine egne Erfaringer. Kun saa meget ser man, at det særdeles ofte drejer sig om meget store Ofre, hvis en forsvarlig Forsikring mod Arbejdsløshed skal gennemføres.*)

*) Til Overflod kan man sammenstille de Erfaringer, der findes meddelte i den af Office du Travail udgivne »Documents sur la question du chômage«, Paris 1896, og i Schanz's fortjenstfulde Arbejder: Zur Frage der Arbeitslosen-Versicherung (1895), Neue Beiträge zur Frage der Arbeitslosen-Versicherung (1897) og Dritter Beitrag ... (1901), samt hos Unger: Die Statistik der Arbeitslosigkeits-Versicherung, Zeitschr. für die ges. Versicherungs-Wissenschaft, 1902.

Og lige saa stor en Forskel, som man finder med Hensyn til Arbejdsløshedens Omfang efter Tid og Sted, finder man ogsaa i de Forslag, som er gjort her og der, og i de positive Forsøg, man har anstillet. Jeg kan fatte mig i stor Korthed, da denne Side af Sagen jævnlig har været omtalt herhjemme.

Den simpleste Maade at behandle Opgaven paa er at uddele Understøttelser til de mest nødlidende, af private eller offentlige Midler. Siden 1892 har der saaledes i Byen Zürich udviklet sig et System af denne Art, og Eksemplet er fulgt i forskellige andre Schweizer-Byer. I Zürich ledes Virksomheden af en af Kommunalbestyrelsen nedsat Arbejdslosen-Kommission; Understøttelse ydes til bosiddende Lønarbejdere, der uden egen Skyld ere blevne arbejdsløse, ikke nyde varig Fattighjælp, og som ikke have andre Hjælpekilder. Man kunde med en vis Ret sammenstille dette System med den danske Alderdomsunderstøttelse. I Regelen er det kun gifte, der faa Hjælp, og Kommissionen anstrænger sig for at skaffe de Arbejdsløse Arbejde; saaledes ved forskellige kommunale Vejarbejder o. s. v., ved at indrette Skrivestuer, hvor Arbejdsløse kan foretage Afskrivning for Private o. s. v. Understøttelserne uddeles i Form af Billetter, paa hvilke der udleveres Mad, Brændsei o. s. v. I Vinteren 1901—02 uddeltes 55,500 fr., deraf anvendtes c. 11,400 fr. til Mælk, 33,300 til andre Levnetsmidler, 7400 fr. til Brændsel. 600 fr. til Skotøj o. s. v. Alt i alt understøttedes 870 Personer, i Gennemsnit $38\frac{1}{2}$ Dag hver. Ligesom i Danmark viser det sig, at de ældste Arbejdsløse have gaaet ledig i længst Tid, i Tyverne gennemsnitlig omtrent 75 Dage, over 60 Aars Alderen 102 Dage.

Det er en Selvfølge, at der ved denne Art Foranstaltning kan lindres en Del Nød, men det kan ikke nægtes, at man her er lovlig nær ved Fattighjælpen, og som regelmæssig Løsning af Opgaven vil den næppe kunne anbefales. Noget andet er, at der ved Kommissionens Anstrængelser kan skaffes en Del Arbejde tilveje, som ellers maaske vilde blive henlagt til mere travle Aars-tider, og der kommer derved en lille Udjævning tilstede i det økonomiske Liv, som kun kan betragtes som et Gode. Den hele Foranstaltning har maaske nærmest den Betydning at opdrage de bedre stillede til Bævidst-hed om den store sociale Opgave, der foreligger her.

Det næste Skridt er den frivillige Forsikring mod Arbejdsløshed, dels ved offentlig Foranstaltning, dels ved private Foreninger, særlig Fagforeninger. Herhen høre Arbejdsløshedsforsikringen i en Række Handelsforeninger, saaledes som den herhjemme er under Opsejling i Form af »Handels- og Kontormed-hjælpernes Pladsledighedsforsikring«; at denne søges realiseret som Aktieselskab, er af underordnet Betydning i denne Sammenhæng.*) Hvad Fagforeningerne

*) Det er Centralorganisationen af danske Handels- og Kontormedhjælperforeninger, der har taget Initiativet til denne Forsikring, som søges iværksat ved at oprette et Aktieselskab med en Aktiekapital paa nominelt 10,000 Kr. (1000 Aktier med successiv Indbetaling af 11 Kr. paa hver, den ene Krone til Etableringsomkostninger). Der er en Karenstid paa 6 Maaneder. Erstatning betales højst for 90 Dage. Hvis Centralorganisationens Engageringsbureau kan skaffe den Forsikrede Plads i samme By paa lige saa gode Betingelser, som han tidligere havde, er han pligtig til at tage den. Er Pladsen i en anden By, faar han halv Erstatning, hvis han afslaar den. Præmien er i København foruden Policepenge 10 Kr., i Provinserne 8 Kr. for 1 Kr. Forsikringssum pr. Dag; den Forsikrede kan tegne flere Portioner à 1 Kr. Lockout'er give ingen Ret til Erstatning, ligesom der er taget forskellige andre Forbehold.

angaar, er det bekendt, at der i en Aarrække af mange Foreninger er udfoldet en meget betydelig Virksomhed, dels, men vistnok i aftagende Grad, ved Rejseunderstøttelser, dels og navnlig ved umiddelbar Hjælp til Arbejdsløse. En stor Mængde af de engelske Fagforeninger virke som Forsikringskasser mod Arbejdsløshed, dog er der ogsaa Fag, som danne Undtagelser, saaledes give de færreste Foreninger indenfor Byggefaget regelmæssig Hjælp. Under Samvirksomhed med Arbejdsgiverne forstaa Fagforeningerne iøvrigt at udrette en Del, saaledes ved at nedsætte Arbejdstiden i sløje Tider, og mange Fagforeninger have en udviklet Arbejdsanvisning. Af de danske Fagforeninger er der mange, der ikke udbetale nogen Understøttelse til Arbejdsløse eller kun lejlighedsvis hjælpe dem. Dansk Arbejdsmandsforbund som saadant udbetaler intet, men enkelte Afdelinger yde undertiden nogen Hjælp. Ogsaa Murernes Virksomhed i denne Retning er stærkt begrænset, medens baade Bygningssnedkerne og de øvrige Snedkere synes at have et udviklet System. Det samme gælder Bagerne, Bødkerne, Formerne og ikke mindst Typograferne og Smede- og Maskinarbejderforbundet. Alt i alt har den foran omtalte Beretning Meddelelse om en udbetalt Understøttelse i Aaret 1901 af c. 330.000 Kr.

Disse Foreninger have overordentlig mange Betingelser for at udrette noget væsentligt til Opgavens Løsning. De kan udøve den samme skarpe Kontrol med Simulanter som Sygekasserne, de have en stærk Interesse i at hjælpe de Arbejdsløse til Plads og regulere Arbejdet og Tilgangen til Faget, om end det sidste maaske nærmest hører til Fremtidsopgaverne. De have

Krav paa Sympati, fordi de repræsenterer Selvhjælpen, og den Tid kan vel komme, da de i den almindelige Bevidsthed ophøre at staa som Kampforeninger, der væsentlig kun samle Kræfter og Penge for at paaføre Arbejdsgiverne Krig, ligesom der vistnok nu hyppigt udenfor Kamptiderne er et loyalt Samarbejde mellem disse to Parter. Det er paa dette Punkt, man har taget fat i Gent, med et kommunalt Tilskud, der fordeles til alle Foreninger, der uddele Arbejdsløshedshjælp (jfr. min Artikel derom i Nationaløk. Tidsskr. 1902, S. 602 ff.). En Indvending vil maaske være, at det særlig er Elitearbejderne, denne Art af Forsikring kommer til Gode, og at en haardnakket Arbejdsløshed let kan udtømme en Fagforenings Midler. Ikke mindst vil det maaske falde Saisonarbejderne svært at opretholde denne Forsikring. Derfor er der Grund til at dvæle ved de frivillige kommunale Kasser, som vi kende dem fra Bern og Köln.

Det var Spørgsmaalet om »Retten til Arbejde«, der førte til Oprettelsen af Berner-Kassen. Den socialdemokratiske Partikongres i Olten 1891 vedtog at søge denne Ret gennemført ved Lov. Retten til tilstrækkeligt lønnende Arbejde skulde lovmæssig sikres enhver Schweizerborger. Folkeafstemningen om dette Spørgsmaal fandt Sted i Juni 1894, og gav det Resultat, at 308,000 Stemmer sagde Nej, kun 76,000 Ja. Men nu var Tankerne komne i Bevægelse, og efter forskellige Forhandlinger kom »Die Versicherungskasse gegen Arbeitslosigkeit in der Gemeinde Bern« i Stand i Aaret 1893; den er senere blevet slaaet sammen med den kommunale Arbejdsanvisningsanstalt. Kommunen har i de sidste Aar tilskudt 12,000 fr. aarlig; desuden kan

Kassen gøre Regning paa et Par Tusind fr. aarlig i Form af Gaver, samt Tilskud fra Arbejdsgivere. Kassen staar aaben for alle Arbejdere under 60 Aar, der opholde sig i Kommunen (Kommunens egne Arbejdere skal være Medlemmer); det maanedlige Bidrag er 70 Ct.; da Kassen kun har et Medlemstal af c. 600, ser man, at Medlemsbidragene kun kan komme til at udgøre en Brøkdæl af Kassens Indtægter. Understøttelsen retter sig efter Kassens Status; den er højst $1\frac{1}{2}$ fr. om Dagen for enlige Medlemmer og 2 fr. for Familiefædre. Kassen begynder sine Understøttelser, naar en mere almindelig Arbejdsløshed indtræder (sædvanligvis i December). For at være understøttelsesberettiget maa man bl. a. have været Medlem i 6 Maaneder. Det er et forholdsvis meget stort Antal Medlemmer, der melder sig til Understøttelse, for den største Del Haandlangere og Bygningshaandværkere.

Som en umiddelbar Efterligning af denne Institution kan Kassen i Köln anføres: »Die stadtkölnische Versicherungskasse gegen Arbeitslosigkeit im Winter«, oprettet i 1896. Kassen fik i Begyndelsen kun ringe Tilslutning, men har efter forskellige Ændringer i liberal Retning efterhaanden opnaaet et ret aneligt Medlemstal, selv om dette sammenlignet med Folkemængden ikke kan maale sig med Bernerkassens. Kassen staar aaben for Arbejdere, der have været et Aar i Kommunen; dog skal der under visse Omstændigheder lukkes for Tilgang, forat dens Midler ikke skal blive for stærkt beslaglagte. Ligesom i Bern udgør nemlig Medlemmernes Bidrag kun en Brøkdæl af Indtægten. Der uddeltes i 1902 30,000 Mk. til de Arbejdsløse; de Forsikrede betalte heraf kun c. 12,400 Mk. (34 Uge-

bidrag, for Fagarbejdere 35 Pf. ugentlig, for andre 25). Kommunen ydede et Tilskud af 20,000 Mk.; fra privat Side indkom c. 3,300 Mk., der rigelig dækkede Administrationen. Kassen havde i Juni 1902 1350 Medlemmer. Vinterkampagnen 1901--02 (10. Decbr. til 10. Marts) begyndte med 1,105 berettigede, hvoraf ikke mindre end 842 meldte sig som arbejdsløse. Det lykkedes dog at skaffe en stor Del af dem Arbejde, hvorved Antallet af Dage, som krævede Understøttelse, sank til næsten Halvdelen. I de første 20 Dage, fra-regnet Søndag, fik de Arbejdsløse 2 Mk. daglig, senere 1 Mk. Understøttelsen ydes højst i 8 Uger. Størstedelen af Arbejderne tilhørte ligesom i Bern Bygningsfagene.

Begge de nævnte Kasser forekommer mig at have deres Betydning mere som sociale Eksperimenter end for selve Resultatets Skyld. Det er et Spørgsmaal, om man ikke ved anden Anvendelse af et saa stort Kommunetilskud til Fremme af Forsikringer mod Arbejdsløshed vilde kunne have opnaaet større Resultater, og særlig ved mere umiddelbart at anvende disse Penge som Hjælp til Selvhjælp. Det er karakteristisk nok, at en nydannet Kasse i Basel, stiftet paa Initiativ af Arbejdernes egne Førere, i kort Tid har faaet en forholdsvis langt betydeligere Tilslutning, nemlig: »Die Arbeitslosenkasse des Arbeiterbunds Basel«. Kassen grundlagdes i April 1901 af 100 Medlemmer og talte Aaret efter 866 aktive Medlemmer foruden 100 passive Medlemmer af de bedre stillede Samfundsklasser. Aktivmedlemmernes Bidrag udgjorde i det første Aar 2161 fr., Kantonalkassen bidrog 1000 fr., en Forbrugsforening 1000 fr., Resten af Aarets Indtægter (der ialt var 6146 fr.)

indkom væsentlig ved Bidrag fra Passivmedlemmer, Private og Foreninger. Medlemsbidraget er efter Lønnens Højde 40 til 60 Ct. maanedlig. 2 Uger efter at være blevet arbejdsløs har et Medlem, der har været 6 Maaneder forsikret, Krav paa Dagpenge, foreløbigt 1 fr. daglig (Søndag medregnet). 102 Medlemmer fik Understøttelse i Halvaaret fra 15. Okt. 1901 med ialt 2852 fr.

Et andet Forsøg paa at løse Spørgsmaalet ad Frivillighedens Vej blev gjort af en Forening i Stuttgart (Centralverein für Versicherung gegen unverschuldete Arbeitslosigkeit in Stuttgart), der begyndte sin Virksomhed 1897. Foreningen byggede væsentlig paa Elitearbejdere og opstillede en Mængde Indskrænkninger, der ganske naturlig maatte hæmme Tilgangen stærkt. Saaledes kunde man kun blive optaget, naar man uafbrudt havde været i Arbejde et helt Aar og havde været i samme Plads i mindst et halvt Aar; denne Bestemmelse maatte udelukke de allerfleste Saisonarbejdere. Dette Forsøg er fuldstændig strandet.

Foruden disse Eksperimenter kan nævnes Forsøgene paa at tilvejebringe en obligatorisk Arbejdsløshedsforsikring i St. Gallen, Zürich og Baselstadt. I St. Gallen vedtoges i 1894 en Lov, der bemyndigede Kommunerne til at indføre Tvangsforsikring for alle mandlige Arbejdere med en Dagløn under 5 fr. Foruden Bidrag fra de Forsikrede skulde Kassen have Tilskud fra Kommunen, eventuelt ogsaa af Kantonal-kassen. Efter forskellige Forhandlinger besluttede Byen St. Gallen sig til at oprette en saadan Kasse, der traadte ud i Livet i Sommeren 1895. Der viste sig imidlertid straks Vanskeligheder. Mange af de forsikringspligtige meldte sig aldeles ikke, og det var vanske-

ligt at faa Penge fra dem, der meldte sig til Forsikringskassen. Ved indtrædende Arbejdsløshed viste Kassen sig imidlertid meget lemfældig overfor alle disse Restancer, og mange Arbejdere misbrugte Kassens Liberalitet paa forskellig Maade. Der opstod snart Misfornøjelse med Forsikringen ogsaa hos de forsikrede Arbejdere selv, navnlig Elitearbejdere med stadigt Arbejde, der i det obligatoriske Bidrag kun saa en Skat, som aldrig kom dem til Gode. Allerede i 1896 besluttede derfor Borgerforsamlingen med stort Flertal, at Forsikringen skulde ophøre i det følgende Aar.

I Basel blev der i Aaret 1893 nedsat en Kommission, som skulde undersøge Forsikringsspørgsmaalet, og som i Slutningen af det følgende Aar afgav en Betænkning, hvis Indhold væsentlig skyldes den bekendte Forfatter af Socialismens Historie, G. Adler, der dengang var Professor i Basel. Forslaget gik ud paa at oprette en Tvangsforsikring med Bidrag fra Arbejdere, Arbejdsgivere og Staten; Arbejdernes og Arbejdsgivernes Bidrag rettede sig efter den forskellige Risiko for Arbejdsløshed, idet der i Byggefaget krævedes betydelig mere end i andre Professioner.

Forslagets Behandling tog grumme lang Tid. I Foraaret 1895 henviste det store Raad Forslaget til en Kommission, efterat det først havde faaet en velvillig Behandling i Raadet; Kommissionen brugte et Aar til at afgive Betænkning, og efter en ny Behandling blev Forslaget atter henvist til Kommissionen, der denne Gang brugte to Aar til sin Betænkning. Tarifklassernes Antal foresloges forøget, og forskellige andre Ændringer blev indførte. Der viste sig i det store Raad en Del Opposition mod Lovforslaget, men det vedtoges dog

med betydelig Majoritet. Imidlertid forlangte en Del Borgere Folkeafstemning, som fandt Sted i Begyndelsen af Aaret 1900. Ved denne forkastedes Loven med overvejende Majoritet. Grunden til dette Omslag i Stemningen laa dels i, at mange af Arbejderne ligesom i St. Gallen vare Modstandere af Loven, idet de fandt, at Byrderne vare større end Fordelene, dels i at de fleste mindre Arbejdsgivere var blevne betænkelige ved denne Ordning.

Paa den Tid havde den obligatoriske Arbejdsløshedsforsikring ogsaa lidt Skibbrud i Byen Zürich. Her besluttede man i Kommunalbestyrelsen i 1895 at udarbejde et Udkast til en Tvangsforsikring, i hvilket man væsentlig fulgte Forslaget i Basel. Forslaget behandledes i Byens »store Raad« i Juli 1898 og faldt med 54 Stemmer mod 42.

Saaledes er den obligatoriske Arbejdsløshedsforsikring væsentlig bragt ud af Verden, den findes kun rent lokalt ved en enkelt Fabrik, hvor Arbejdsgiveren har indrettet en Tvangsforsikring. Margarine-, Kaffe- og Kakaofabriken A. L. Mohr i Altona—Bahrenfeld har i 1896 oprettet en Forsikring mod Arbejdsløshed*), der i Tilfælde af Arbejdsløshed giver Understøttelse i 13 Uger, fra 1 til 2 Mk. daglig. De mandlige Arbejdere betale 10 Pf. ugentlig, de kvindelige 5, medens Firmaet betaler Resten (der indtil April 1901 udgjorde 40 pCt. af samtlige Udgifter). — Ved en anden Fabrik (Maskinfabriken Heinrich Lanz ved Mannheim) er det Firmaet, der bærer Byrden, dels ved en Kapital engang for alle, dels ved at tilskyde et vist Bidrag for alt Overarbejde.

*) Se Schanz, Dritter Beitrag, S. 176 ff.

Endnu skal nævnes det Forsøg, som er gjort af den kooperative Forening »Produktion« i Hamburg, der stiftedes i 1899. Den har indrettet en Art Sparetvang for sine Medlemmer, idet en Del af Udbyttet tilfalder en »Notfonds«, der er det paagældende Medlems Ejendom og maa angribes ved indtrædende Arbejdsløshed og i andre Nødstilfælde.

Ogsaa forskellige Fabriker har indrettet saadanne Spareforsikringer med Sparetvang for alle Arbejdere, eller Arbejdere under en vis Alder, andre have indrettet frie Sparekasser, som støttes af Firmaet og komme Arbejderne til Gode, naar de forlade deres Plads.

Blandt Forfattere, der have givet Forslag om en almindelig Tvangsopsparing til Løsning af Arbejdsløshedsspørgsmaalet, indtager Schanz en fremragende Plads. Han søger at opbygge sit System i Tilknytning til det tyske obligatoriske Sygekassevæsen, idet han kræver tvungen Opsparing af alle Arbejdere, som efter Lovene ere sygeforsikrede. Bidragene skal udredes gennem Arbejdsgiverne samtidig med Sygekassebidragene; Arbejderne bære den væsentligste Del, Arbejdsgiverne Resten; Arbejdsgivernes Bidrag skal hjælpe til at retfærdiggøre Sparetvangen. Naar der paa vedkommendes Konto staar over 100 Mk., bliver det overskydende Arbejdernes fri Ejendom; Resten kan angribes i Tilfælde af Arbejdsløshed, og da kun efter visse Regler.

Dette System passer ikke ilde ind i den tyske Arbejderforsikring, og stemmer vel ogsaa godt med Nationalkarakteren, medens det i vore nordiske Lande næppe vilde faa overvejende Stemning for sig. Noget andet var, at man oprettede frivillige Sparekasser,

der fik Tilskud fra det offentlige paa lignende Maade som man i Gent har forudset den Art Opsparing for saadanne Arbejdere, der ikke som Medlemmer af Fagforeninger kan faa Andel i Kommunernes Tilskud, idet man derved ligesom tager Brodden af den Indvending, at Kommunaltilskudet er en Understøttelse til Kampforeninger, selv om det ikke ydes under Arbejds-konflikter.

I Midten af Oktober 1902 var Arbejdsløshedsforsikringen Genstand for en omfattende Diskussion i den tyske Rigsdag i Tilslutning til en tidligere Forhandling i Januar s. A. Det eneste positive Resultat var vel et Tilsagn fra Statssekretæren om, at Forbundsraadet vilde tage Spørgsmaalet under indgaaende Behandling. I selve Rigsdagen kom alle mulige Forslag frem, uden at der syntes Mulighed for at man kunde samles om noget enkelt, ligefra Sparetvang og Tilladelse for Kommunerne til at indrette obligatorisk Arbejdsløshedsforsikring med eller uden Sygekasserne som Mellemed, og til Socialdemokraternes Plan om Statshjælp til Fagforeninger. Dette sidste Forslags største Interesse ligger maaske deri, at det helt og holdent slutter sig til den bestaaende Samfundsordning uden at kræve hele Produktionen omorganiseret. Ligesaa stor Uenighed vil der sikkert være Nord for Kongeaaen.

Det er klart, at Løsningen af en saa vigtig Opgave altid maa have sit særegne nationale Præg; Løsningen maa staa i nøje Forhold til den sociale og økonomiske Udvikling i det hele taget. Naar man derfor vil prøve paa at trække Grundlinjerne for en Ordning, som kan tænkes at vinde nogenlunde almindelig Tilslutning her-

hjemme, saa kan jeg ikke tro, at man vilde finde Hvile i en Tvangsforsikring, og man har heller ikke det Grundlag for den som i Tyskland. Kasserne i Bern og Köln, med deres Halten mellem Formynderi og Selvhjælp, har næppe heller Fremtiden for sig. Tilbage bliver da kun den frivillige Sammenslutning. Vil det støde paa for mange Vanskeligheder at benytte Fagforeningerne som Udgangspunkt, og støtte dem, paa samme Maade som man gør det i Gent, og som f. Eks. den danske Stat giver de anerkendte Sygekasser en Million Kr. om Aaret, saa er der næppe nogen anden Mulighed i Sigte end at tænke sig Opgaven løst ved neutrale Foreninger med eller uden fagligt Præg, der søgte deres Styrke i Gensidigheden og Selvkontrollen, og til Løn for det Arbejde, de udførte, fik Støtte fra offentlig og privat Side. Jeg indsér vel, at ogsaa dette kan have sine Vanskeligheder, og det skulde glæde mig, om andre kunde finde noget bedre til Løsning af denne Kæmpeopgave.

Thi trods al Famlen og Uenighed har man i hvert Fald ikke Lov at lade Opgaven ligge. Det er en fattig Trøst, at Arbejdsanvisningen som en Frugt af Diskussionen om Arbejdsløsheden har gjort saa rivende Fremskridt i de sidste 10 Aar; thi Arbejdsanvisningen kan, med al den Nytte den gør, kun glatte nogle Rynker, men ikke læge Saaret. Den sørgelige Kendsgerning, at Arbejdernes Reservearmé i Tyskland den 2. Decbr. 1895 talte over en halv Million Mand, er af saa vidt rækkende Betydning, at intet Menneske med Hjerte i Livet, som selv har sit gode og sikre Udkomme, kan undgaa at føle den alvorligste Tilskyndelse til at tænke over, hvorledes Samfundet kan komme

dem til Hjælp, som ere paa Livets Skyggeside, og som bestandig har Arbejdsløshedens Damoklessværd hængende over Hovedet.

Til Foredraget knyttede sig en Diskussion. Af de her faldne Udtalelser fremhæves følgende:

Dr. polit. L. V. Birck: Professor Westergaards Udtalelser var jo ret mistrøstende for Venner af Forsikringstanken. Og dog var der sikkert endnu flere Vanskeligheder end dem, Indlederen havde fremhævet. Taleren skulde saaledes pege paa den for Arbejdsløshedsforsikringen uheldige Kendsgerning, at det i det væsentlige er de samme Arbejdere, der Aar efter Aar blive arbejdsløse; paa Grund af Minimaltariferne er det stadig de mindst duelige, de mindst arbejdsdygtige Folk; der maa gaa ledige, og dette vil bevirke, at det vil blive vanskeligt at faa de bedre Arbejdere med i en Forsikring. I det hele havde Taleren den Opfattelse, at Spørgsmaalet var saa fortvivlet uløseligt, at det Offentlige, naar det vilde træde hjælpende til, hellere maatte søge andre Veje — overlade det til Arbejderne selv at afbøde Ondet saa godt de formaa, og saa give Fagforeningerne et Tilskud; der kunde forlanges fyldestgørende Garantier for, at Understøttelses- og Strejkeafdelingen i Foreningernes Formuer holdtes strængt ude fra hinanden. Iøvrigt var det farligt at give noget for intet; Problemet var at finde Arbejde til de arbejdsløse, men dette Problem er saare vanskeligt.

Sagfører S. Berthelsen, Høng, savnede saavel i det indledende Foredrag, som i hvad der herhjemme er fremkommet om Arbejdsløsheden, en Paa-visning af den mærkelige Reform, som netop paa dette Omraade for nylig er gennemført i visse australske Stater. Taleren sigtede ikke just til de saakaldte »Arbejderlove« paa Ny Zeeland, som ved tvungen Voldgift m. v. havde søgt at regulere Arbejdsforholdene udefra. Ejheller til de Foranstaltninger, som vare trufne for at skaffe ledige Arbejdere Sysselsættelse ved offentlige Skovarbejder o. l., og for ved gratis Jernbanerejser at lede Arbejderstrømmen til de Pladser, hvor der fandtes Arbejde; saadanne Foranstaltninger var natur-

ligvis af stor Betydning som en Udvidelse af Arbejdsanvisningssystemet, og vel egnet til at hindre, at Arbejdsløshed opstod tidligere end absolut nødvendigt. Men den Reform, som Taleren særlig ønskede at henlede Opmærksomheden paa, var af en hel anden Art, nemlig den nye Grundrentebeskatning i Australien. Medens denne endnu var af liden eller ingen fiskal Betydning, som offentlig Indkomstkilde, havde den straks ved Skattelovens Fremkomst (i Ny Syd Wales 1895) vist sin enorme Betydning som social Foranstaltning, ved den Sidevirkning, den havde udøvet paa Jordpriser, derigennem (nedsættende) paa Husleje, Varepriser og frem for alt (forhøjende) paa Arbejdslønnen, hvis Stigning ad naturlig Vej forhindrer Arbejdsløsheden. Dette havde netop vist sig i Ny Syd Wales. Det officielle Register over Arbejdsløse udviste Aar 1893: 12145, 1894: 13575 og 1895: 14062 Arbejdsløse, altsaa en betænkelig Stigning. Men Forholdet forandrede sig ganske, da Loven om Grundværdiskat fremkom i 1895, idet de Arbejdsløses Tal udgjorde Aar 1896: 6427, 1897: 4167 og 1898: 3843. Disse Tal vare tagne fra kompetenteste Kilde. En amerikansk Stat (Colorado) udsendte nemlig i 1899 en officiel Kommission til Australien med den Opgave personlig at undersøge dette mærkelige nye Grundværdi-Skatte-system, og det er fra dennes, Senator Buchlin's officielle Rapport, at hine Tal ere hentede. Senatoren udtalte i det hele den gunstigste Dom over Reformens Virkninger i saa Henseende, og der er derfor ingen Grund til at undersøge Sagen nærmere. Det var næppe til Samfundsmedicin — som Forsikring er for den alt opstaaede Arbejdsløshed — vi trænge, men derimod snarere til den Samfundshygijne, der som sunde økonomiske Lønforhold forhindrer, at Arbejdsløshed opstaar. Og saaledes virker bevislig en Grundværdiskat.

Sygekasseinspektør Sørensen: Dr. Birch mente, at den af Professor Westergaard anbefalede Vej, nemlig at give Understøttelse til Arbejdsløshedsforsikrings-Kasser, vilde være impassabel, medens man derimod maatte gaa til at yde Understøttelse til Fagforeningerne. Taleren vilde nu spørge: hvad er i Grunden Forskellen paa de to Ting? Hvis nu Fagforeningerne oprettede Arbejdsløshedskasser, hvori Statsunderstøttelsen indgik? Bortset fra, at de uaf-

hængige Forsikringskasser maa staa aabne ogsaa for Arbejdere i Faget, som ikke var i Fagforeningerne, vilde der ikke være nogen Forskel paa de to nævnte Fremgangsmaader, naar Fagforeningerne støttede de uafhængige Forsikringskasser ved at øve et moralsk Tryk paa deres Medlemmer til at gaa ind i disse Kasser. Men dette var ogsaa en nødvendig Forudsætning; uden Fagforeningernes Støtte kunde man lige saa godt opgive ethvert Forsøg paa at indføre en Forsikring mod Arbejdsløshed; med deres Støtte troede Taleren fuldt og fast, at Professor Westergaards Forslag lod sig gennemføre. Men der kunde vel være Grund til at haabe paa en saadan Støtte fra Fagforeningernes Side, dersom der ydedes et Statstilskud af Betydning, idet Fagforeningerne havde støttet ogsaa Sygekasserne, uagtet de sidstnævnte stod aabne for alle, hvad enten de vare Fagforeningsmedlemmer eller ikke. — Der havde været Spørgsmaal, om man burde gaa til en Tvangsforsikring eller lade Indtrædelsen i Kasserne være en frivillig Sag. Det første vilde Taleren her i Danmark anse for en Umulighed; Tvang vilde desuden være overflødig hos os; man behøvede kun at erindre, at i Danmark var $\frac{1}{5}$ af Befolkningen sygeforsikret uden Tvang, i Tyskland kun $\frac{1}{6}$ med Tvang. — Arbejdsløshedsforsikringen kunde paa forskellig Vis tage Sygeforsikringen til Mønster, men Taleren vilde dog advare mod helt igennem at organisere den førstnævnte paa samme Maade som sidstnævnte. Medens man f. Eks. kunde have lokale Sygekasser, der hver for sig omfattede Arbejdere i mange forskellige Fag, var en tilsvarende Ordning af Arbejdsløshedsforsikringen en Umulighed; her maatte man have Fagkasser, der omfattede hele Landet. Paa mange andre Punkter vilde der derimod blive Lighed. Man maatte saaledes ved Arbejdsløshedsforsikringen have en Karenstid, der næppe kunne sættes lavere end 1 Aar, i hvilken Tid Medlemmet altsaa var ydende men ikke nydende. Endvidere burde den første Del af den arbejdsløse Periode ikke falde Kassen til Byrde, ligesom der selvfølgelig maatte sættes en Tidsbegrænsning for Understøttelsens Varighed. — Spørgsmaalet om Fastsættelsen af Kontingenternes Størrelse vilde naturligvis volde nogen Vanskelighed; men naar man i denne Sammenhæng havde beklaget den ringe Udvikling, Statistiken havde naaet paa dette Omraade,

vilde Taleren dog gøre opmærksom paa, at selv et nok saa paalideligt Gennemsnitstal ikke vilde give nogen synderlig Vejledning ved Fastsættelsen af Præmietariferne, der maatte være højst forskellige fra Fag til Fag. Man maatte i Virkeligheden delvis gaa i Blinde; Taleren var dog ikke saa bange herfor; ogsaa ved Sygeforsikringen havde man maattet prøve sig frem; som Sygekasseinspektør havde Taleren uden Vanskelighed fra Kassernes Side faaet gennemført en meget praktisk og højst betryggende Regel om Ligning af Ekstrapræmier, naar et Aars Regnskab viste, at saadant var nødvendigt. — Af Vanskeligheder havde man særlig fremhævet Kontrollen dels med, at Medlemmer ikke tilsneg sig Understøttelse, skønt de havde Arbejde, dels med at de, hvis Arbejdsløshed er selvforskyldt (arbejdssky, fordrukne, umedgørlige Individier), ikke komme til at falde Kasserne til Byrde. Taleren var imidlertid overbevist om, at hvis man lagde Styrelsen i Arbejdernes egne Hænder, skulde de nok sørge for at føre tilstrækkelig Kontrol; Erfaringen havde vist, at Arbejderne ikke tage med blød Haand paa daarlige Kolleger. — Det vilde naturligvis ikke være saa helt let at finde en passende Form for Forsikring af Sæsonarbejdere (Folk med særlig stor normal Arbejdsløshed); i nogle af de herhen hørende Fag (navnlig Bygningsfagene) var Lønnen dog saa høj, at Arbejderne nok kunde yde en Forsikringspræmie, der i Forbindelse med Statstilskudet kunde dække Risikoen; man kunde iøvrigt ogsaa følge den Fremgangsmaade at lade en vis Del af den arbejdsløse Periode falde paa de paa-gældende Arbejdere selv, m. a. O. kun lade Forsikringen omfatte den Arbejdsløshed, der overskred en vis forud fastsat »Normal« — Arbejdsløshedsforsikringen maatte naturligvis helst gaa Haand i Haand med en vidt foregrenet Arbejdsanvisning; men herved var der formentlig ikke uovervindelige Vanskeligheder; Fagforeningerne havde jo her vist Vejen, idet der i de fleste betydeligere Fag var indført et vel ordnet Oplysningssystem, som let lod sig overføre paa Arbejdsløshedskasserne.

Paa given Foranledning bemærkede Taleren senere, at Understøttelse ved Strejke og Lockout selvfølgelig maatte være Arbejdsløshedskasserne uvedkommende; det maatte blive Fagforeningernes Sag ligesom hidtil.

Generaltolddirektør Rubin: Naar foregaa-

ende Talere havde sammenstillet Forsikring mod Arbejdsløshed med Livsforsikring og Sygeforsikring, var hertil at bemærke, at de sidstnævnte Forsikringsarter vare af en noget anden Natur end den første. Døden er os alle vis, og Chancen for, at enten Mand, Kone eller Børn blive syge, er langt større end Chancen for, at Manden skal blive arbejdsløs. Det var værd at fremhæve denne Forskel, fordi den vilde medføre, at det bliver vanskeligere at faa Arbejderne til at forsikre sig mod Arbejdsløshed end mod Sygdom og Død. Hvis der ikke kom et Pres til udefra, var der ingen Grund til at vente stærk Tilslutning til frivillige Arbejdsløshedsforsikringer. Skulde Sagen føres igennem, maatte det derfor blive ved Fagforeningernes Hjælp — for saa vidt var Taleren enig med Sygekasseinspektøren — saaledes at Foreningernes moralske Pres paa deres Medlemmer ogsaa fik dem til at være med i denne Gren af Organisationen.